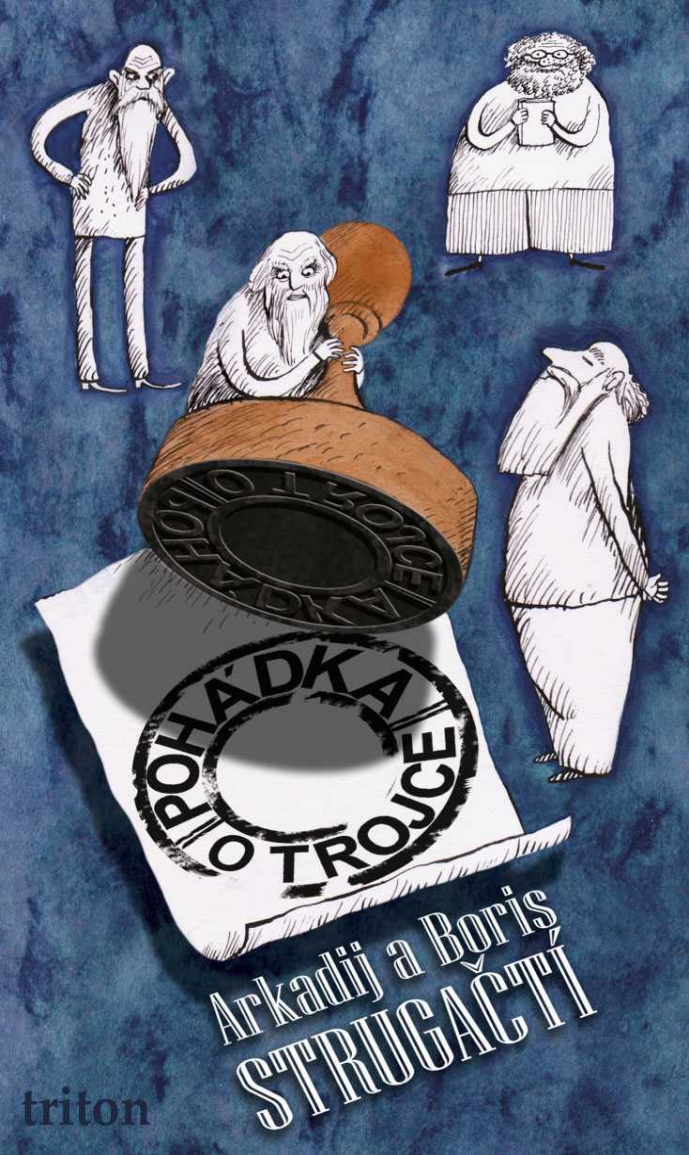

Arkadij a Boris
STRUGAČTÍ

triton

TRIFID

Arkadij a Boris Strugačtí
Pohádka o Trojce

Copyright © 1967, 1968, 1987 Arkady & Boris Strugatsky
Translation © Libor Dvořák, 2012
Cover © Markéta Vydrová, 2012
© Stanislav Juhaňák – Triton, 2012

ISBN 978-80-7387-561-9

Nakladatelství Triton, Vykáňská 5, 100 00 Praha 10
www.triton-books.cz

POHÁDKA O TROJCE

Arkadij a Boris
STRUGAČTÍ

Arkadij a Boris
STRUGACKIJ

Tenhle příběh začal tak, že když byl jednou pracovní den v nejlepším, když jsem potil krev nad další z nesčetných reklamací na adresu Kitěžgradského závodu magotechniky, zjevil se v mé pracovně můj dobrý přítel Edik Amperjan. Jako člověk zdvořilý a vychovaný nevolil bezostyšně zhmotnění rovnou na zchromlé, rozvrzané židli pro návštěvníky či neurvalý vpád zdí a nevtrhl ke mně ani otevřeným větracím okénkem v podobě šutráku vypáleného obléhacím katapultem. Většina mých kamarádů a známých neustále někam spěchala, pořád cosi nemohla stihnout, trvale žila pod tlakem nějakých skluzů a prošvihnutých termínů, a tak všechna ta nenadálá zhmotnění a překotné vpády podnikali s odzbrojující nenuceností, pohrdajíce zásadami komunikace jinak zcela běžnými. Edik k tomuto druhu lidí nepatřil – on jen skromně vstoupil do dveří. Dokonce nejdřív zaklepal, ale na nějaké „dále“ už mi nezbyl čas.

Stanul přede mnou, pozdravil a zeptal se: „Potřebuješ ještě pořád Černou Skříňku?“

„Skříňku?“ zabručel jsem, stále ještě cele pohlcen reklamací. „Jak bych ti to řekl... A jakou skříňku to chceš?“

„Nepřišel jsem nevhod?“ zeptal se zdvořilý Edik opatrně. „Moc se omlouvám, ale posílá mě šéf... Jde o to, že asi za hodinu se koná start výtahu nové konstrukce

za hranice třináctého patra. Navrhují nám, abychom toho využili."

Můj mozek se i nadále halil do jedovatých par reklamační frazeologie, proto jsem jen tupě opáčil:

„Jaký výtah že má být na naši adresu vyskladněn ještě do třináctého patra tohoto roku?" Vzápětí však už první desítky bitů Edikovy informace nalezly cestičku k mé šedé kůře mozkové. Odložil jsem pero a požádal jsem, aby mi vše řečené laskavě odříkal ještě jednou. Edik to trpělivě zopakoval.

„A to je nabeton?" šeptl jsem roztřeseným hlasem.

„Absolutně," přikývl Edik.

„Tak jdem," řekl jsem a vytáhl ze stolu desky s kopiemi svých žádanek.

„Kam?"

„Jak to kam? Do šestasedmdesátého přece!"

„Snad bychom neměli být tak hr," zakroutil Edik pochybovačně hlavou. „Nejdřív se musíme stavit u šéfa."

„Proč?"

„Přál si, abychom se u něj stavili. S tím šestasedmdesátým to není jen tak. A šéf by nám chtěl udělit patřičné požehnání."

Pokrčil jsem otráveně rameny, ale řekl jsem si, že hádat se nebudu. Vklouzl jsem do saka, vylovil z desek žádanku na Černou Skříňku a vypravili jsme se k Edikovu šéfovi Fjodoru Simeonoviči Kivrinovi, vedoucímu oddělení Lineárního Štěstí.

V přízemí u zamřížovaných dveří výtahové šachty bylo nezvykle živo. Bytelná mříž otevřená dokořán, dveře kabiny také, zářily četné reflektory, hlazené plochy se matně leskly. Pod starým, již značně vybledlým transparentem *Výtah odevzdáme k výročí* se shlukli zvědavci a nedočkavci žádostiví jízdy. Všichni uctivě na-

slouchali provoznímu náměstkovi ředitele Modestu Matvejeviči Kamenojedovovi, který pronášel projev k vyrovnaným řadám montérů Soloveckého dozoru nad kotelnami.

„To musí přestat," hlaholil k zástupům Modest Matvejevič. „Protože v tomhle případě máme tu čest s výtahem a ne se všelijakýma těma jejich spektroskopama mikroskopama. Výtah, soudruzi, je vysoce výkonný zdroj pohybu, to prosím především. A rovněž tak dopravní prostředek. Výtah – to musí být něco jako sklápěčka: přijede, vysype a hajdy zpátky. To za prvé. Našemu provoznímu úseku je už dávno známo, že mnozí soudruzi vědci, některé nejmenované akademiky nevyjímaje, nedovedou s výtahem zacházet. S tím bojujeme, tomu se snažíme zabránit. Máme v plánu účinný opatření – zřídíme příslušný zkoušky a na jejich základě budeme vydávat řidičský průkazy kategorie V (výtah), a to bez ohledu na osoby a funkce... Uvažujeme i o zavedení titulu vzorného uživatele výtahu... A tak dále. To za druhé. Ale soudruzi montéři musí ze svý strany zajistit bezporuchovej provoz. A žádný výmluvy na objektivní potíže, abychom si rozuměli. My razíme požadavek Výtah pro každého. Bez ohledu na osoby a funkce. Náš výtah musí vydržet i přímý zásah totálně nepoučenýho akademika."

Procpali jsme se davem co nejblíž k řečníkovi. Slavnostní atmosféra tohoto improvizovaného shromáždění na mě udělala velký dojem. Ve vzduchu viselo, že dnes se výtah nakonec skutečně rozjede a možná v provozu vydrží celý den. Což by bylo věru zaznamenáníhodné. Výtah byl odjakživa Achillovou patou našeho ústavu a Modesta Matvejeviče osobně. Přísně vzato se ničím výlučným nevyznačoval. Jako každý

pořádný výtah usiloval o co nejzdařilejší uvíznutí mezi patry, věčně byl obsazený, věčně likvidoval s láskyplnou péčí vyměňované žárovky, vyžadoval svrchovaně kvalifikované zacházení se šachtovými dveřmi a při vstupu do kabiny nikdo nemohl s jistotou prohlásit, kde a jak se mu podaří vystoupit. Oproti jiným výtahům však měl ten náš jednu zvláštnost: nemohl vystát, když od něj někdo požadoval, aby vyjel výš než do třináctého patra. Tedy – dějinám byly samozřejmě známy případy, kdy někteří vykukové vynalezli způsob, jak jankovitý mechanismus zkrotit, zatnout mu ostruhy do slabin a vystoupat do výšin druhdy nevídaných. Pro průměrného občana však nedozírný masív ústavu od třináctého patra výš zůstával jednolitým bílým místem. O těchto državách, od ostatního světa a běžného administrativního styku téměř neprodyšně odříznutých, vznikaly všemožné, často zcela protichůdné fámy. Tvrdilo se například, že ze stého čtyřiadvacátého patra vede průchod do sousedícího prostoru s jinými fyzikálními vlastnostmi, že ve dvoustém třináctém patře žije neznámý kmen alchymistů, jinak myšlenkových dědiců a následovníků slovutného Spolku devíti, zřízeného osvíceným indickým panovníkem Ašókou, kdežto v tisícím sedmnáctém patře pěkně žijí a dobrou vůli spolu mají na břehu modrého moře rybář s rybářkou a starají se o zlatý potěr Zlaté rybky.

Mě osobně, a Edika vlastně taky, ovšem nejvíc zajímalo šestasedmdesáté patro. Podle protokolů tam měla být uložena Ideální Černá Skříňka, bez níž si naše výpočetní středisko neumělo představit svou další existenci, a také tam měl mít stálé bydliště jistý Štěničák Repetil, po kterém nezřízeně bažilo oddělení Lineárního Štěstí. Pokud nám bylo známo, sídlilo v šestasedm-

desátém patře cosi jako sklad úzkoprofilových přírodních a společenských jevů a mnozí naši spolupracovníci dychtili po příležitosti proniknout do tohoto hájemství a vnořit do bezedné pokladnice své chtivé pazoury. Například Fjodor Simeonovič snil o údajných tunách granulovaných Důvodů K Optimismu. Mládenci z oddělení Sociální Meteorologie zase jako sůl potřebovali alespoň jednoho kvalifikovaného Mraženého Ševce – a tam byli údajně evidováni hned tři, všichni jako jeden muž s provozní teplotou blížící se absolutní nule. Nu a Cristóbal Josévič Junta, vedoucí oddělení Smyslu Života a doktor těch nejnečekanějších věd, hodlal ze šestasedmdesátého patra vytěžit unikátní exemplář takzvané Touhy Neokřídlené Přízemní, kterou si chtěl vypreparovat a vycpat. Za poslední čtvrtstoletí se už šestkrát pokusil proniknout do šestasedmdesátého průlomem skrz stropy, využívaje svých výjimečných vloh k vertikální transgresi, ale ani to se mu nepodařilo, všechna patra nad klíčovým třináctým byla v souladu s poťouchlým záměrem dávných stavitelů před veškerými druhy transgrese důkladně blokována. To vše znamenalo, že úspěšný start výtahu by se stal zásadně novou etapou v životě celého našeho pracovního kolektivu.

Zastavili jsme před pracovnou Fjodora Simeonoviče a stařičký, úzkostlivě čistý a důstojný domácí skřítek Tichon nám pohostinně otevřel dveře.

Fjodor Simeonovič nebyl sám. Vedle jeho širošírého psacího stolu seděl v přepychové klubovce nedbale rozvalený olivově zažloutlý Cristóbal Josévič a dumlal voňavé havana. Fjodor Simeonovič přecházel s palci zastrčenými za křiklavě barevné šle po pracovně a snažil se našlapovat po samém kraji orientálního koberce.

Na stole se v křišťálových mísách skvěly rajské plody – obrovská ruměná jablka Poznání Zla a na první pohled naprosto nepoživatelná, nicméně hojně červivá jablka Poznání Dobra. Porcelánová nádoba vedle lokte Cristóbala Joséviče byla plná ohryzků a nedopalků.

Když Fjodor Simeonovič zaznamenal naši přítomnost, zastavil se.

„Á, tady je máme osobně," pronesl bez obvyklého úsměvu. „P-prosím, posaďte se, č-čas je drahý. Ten K-Kamenojedov je tlachal, ale už b-brzy skončí. C-Cristo, vylož o-okolnosti, mně se to o-obyčejně nedaří."

Posadili jsme se. Cristóbal Josévič přimhouřil za dýmovou clonou pravé oko a změřil si nás pohledem koňského handlíře.

„Pokud nemáš nic proti, rád vše vyložím," řekl Fjodoru Simeonoviči obřadně. „Okolnosti celé této akce, vážení mladí pánové, jsou takového rázu, že jako první bychom se do šestasedmdesátého měli vypravit my osobně, protože jsme lidé zkušení a po všech stránkách zdatní. Dle názoru vedení jsme však pro potřeby prvního pokusného startu příliš staří a příliš vážení. Proto volba padla na vás a já vás hned v úvodu upozorňuji, že to není žádný dětský výlet, ale průzkum, možná dokonce průzkum bojem. Bude to od vás vyžadovat sebekázeň, odvahu a prozíravost. Upřímně řečeno se nedomnívám, že jste s to zmíněné kvality osvědčit, ale jsem ochoten respektovat doporučení Fjodora Simeonoviče. V každém případě byste měli vědět, že s největší pravděpodobností budete nuceni operovat na nepřátelském území – a ten nepřítel je krutý a nesmiřitelný, nepřítel, který se nezastaví před ničím."

Po takovém úvodu mi přeběhl mráz po zádech, ale to už Cristóbal Josévič začal konkrétně líčit, jak se věci mají.

Měly se takto. Ukázalo se, že v šestasedmdesátém patře se rozkládá město Vypadákov, jež svého času coby válečnou kořist uchvátil mstivý kníže Oleg. Tento Vypadákov po staletí slul co ohnisko zvláštních jevů a dějiště prapodivných událostí. Proč se to všechno odehrávalo, není známo, ale vše, co v každé etapě vědeckého, technického a sociálního pokroku nemohlo být rozumně a srozumitelně vysvětleno, se dostávalo právě tam, aby tu čekalo na příhodnější chvíle. Takže již v dobách Petra Prvního zároveň se založením slavné sanktpetěrburské Kunštkomory vybudovaly solovecké vrchnosti, reprezentované osobou bombardýrského poručíka Ptachy a půlrotou jeho udatných granátníků, jako věrnou nápodobu tohoto vzoru Císařskou a Královskou Kunštkomoru Kumštův Přeskvělých a Přepodivných se šatlavou a dvěma lázněmi. V té době bylo šestasedmdesáté patro v přízemí, o nějakém výtahu neměl nikdo ani potuchy a dostat se do c. a k. Kunštkomory bylo mnohem snazší než do připojené lázně. Dále pak, vzhledem ke všeobecnému růstu Vědeckých Znalostí, byl přístup do těchto míst stále svízelnější a s vynálezem výtahu ustal téměř nadobro. Kumštův Kunštkomora mezitím utěšeně rostla, rozšiřovala se, za Kateřiny se změnila v Muzeum Zvěrozpytných a Všelikých Dalších Přírody Zázrakův, za Alexandra II. v Ruskou Imperátorskou Rezervaci Magických, Spiritistických a Okultních Fenoménů a nakonec ve Státní Tábor Nevysvětlených Jevů při VÚ BECNIC AV (Výzkumný Ústav Belzebubismu, Eskamotérství, Cyklopologie, Najádologie a Imaginárních Cirkulací). Zhoubné důsledky vynálezu výtahu bránily tomu, aby tato pokladnice mohla být využívána pro vědecké a studijní účely. Pracovní korespondence byla nadmíru

ztížena a její doručování se zoufale protahovalo: lana spouštěná shora se vlastní vahou trhala, poštovní holubi odmítali tak vysoko létat, rádiové spojení bylo s ohledem na zaostalost vypadákovské spojové techniky nejisté a využívání vzduchoplavby vedlo jen ke zbytečným ztrátám nedostatkového hélia ... To vše však byla jen historie.

Asi před dvaceti lety skotačivý výtah vysadil v šestasedmdesátém inspekční komisi příslušného soloveckého OPBH, která přicestovala se skromným a nenápadným úkolem prozkoumat ucpanou kanalizaci v laboratořích profesora Vybelhalla ve čtvrtém patře. Co přesně se tenkrát odehrálo, zůstává podnes obestřeno rouškou tajemství. Vybelhallův spolupracovník, který komisi očekával na chodbě, vyprávěl, že kabina s šíleným řevem letěla šachtou vzhůru, za prosklenými dveřmi se mihly hrůzou znetvořené tváře a pak strašlivé vidění zase zmizelo. Přesně za hodinu byla kabina objevena ve třináctém patře celá zpěněná, uštvaně ržála a ještě se drobně chvěla přestálým vzrušením. Komise uvnitř nebyla, jen na stěnu někdo umělou klovatinou přilepil vzkaz, napsaný na rubu tiskopisu havarijního protokolu. Text byl následující: „Vyrážím na obhlídku. Vidím divný kámen. S. Farfurkisovi uděluji důtku za únik do křoví. Předseda komise L. Vuňukov."

Dlouhou dobu nikdo netušil, kde přesně L. Vuňukov se svými podřízenými kabinu opustil. Vyšetřovala to Bezpečnost a bylo z toho dost oplétaček. O měsíc později se na střeše výtahové kabiny našly dvě zapečetěné obálky adresované řediteli OPBH. Jedna obálka obsahovala štůsek příkazů a rozhodnutí, na jejichž základě se udělovaly důtky jednou s. Farfurkisovi, jindy s. Travopolnikovovi, většinou za projevy individualismu

a jakousi nepochopitelnou „zubovštinu“. Ve druhé obálce se nalézaly materiály týkající se revize stavu kanalizace ve Vypadákově (stav byl označován za neuspokojivý) a přípisy pro účtárnu, v nichž se pisatel dožadoval vysokohorských příplatků, mimořádných diet a odlučného. Pak korespondence začala chodit dosti pravidelně. Nejdřív to byly protokoly ze zasedání inspekční komise OPBH, potom protokoly ze zasedání komise blíže nespecifikované, pak Zvláštní komise pro vyšetření okolností, později najednou Dočasné Trojky pro zkoumání činnosti velitele Tábora Nevysvětlených Jevů občana Zuba a nakonec, po třech důkladných, zevrubných hlášeních „o trestuhodné nedbalosti“, se L. Vuňukov označil za předsedu Trojky pro Racionalizaci a Utilizaci Abnormálních a Nevysvětlených Transcendencí (TRULANT). Shora přestaly padat protokoly a místo nich na střeše výtahu přistávaly oběžníky a směrnice. Byly to dokumenty strašlivé jak formou, tak obsahem. Nezvratně svědčily o tom, že někdejší komise OPBH uzurpovala veškerou moc ve Vypadákově a že nebyla v stavu s touto mocí rozumně nakládat.

„Hlavní nebezpečí spatřuji v tom,“ pokračoval Cristóbal Josévič, zamyšleně cucající vyhaslý doutník, „že ti šejdíři mají k dispozici všem jistě důvěrně známé Velké Kulaté Razítko. Doufám, že si uvědomujete, co to znamená...“

„Uvědomujeme,“ řekl Edik tiše. „Co je psáno...“ Jeho jasná tvář se jakoby zamlžila. „A co kdybychom aplikovali remoralizátor?“

Cristóbal Josévič si vyměnil pohled s Fjodorem Simeonovičem.

„Zkusit se to jistě dá,“ usoudil a pokrčil rameny. „Mám ovšem obavy, že ty procesy už příliš pokročily...“

„N-ne, proč?“ namítl Fjodor Simeonovič. „Jen ho aplikujte, Ediku, klidně aplikujte... Přece na ně ne-nepůjdeme se samopaly... O-ostatně tam mají také Vybelhalla...“

„Jak to?“ nevěřili jsme svým uším.

Ukázalo se, že před třemi měsíci přišel shora požadavek na odborného poradce, kterému nabízeli plat vskutku královský. Nikdo v takové finanční podmínky nevěřil, zvláště pak profesor Vybelhallo, který v té době právě dokončoval velký vědecký úkol – vyšlechtění rybářské samonavlékací žížaly cestou převýchovy. Svou nedůvěru v podobné platové podmínky Vybelhallo veřejně ventiloval na vědecké radě a ještě téhož večera uprchl, vše opustil a zmizel. Mnozí ho viděli, jak se s aktovkou v zubech škrábal šachtou vzhůru a v každém pátém patře vystoupil, aby v bufetu načerpal nové síly. Po týdnu byl shora shozen přípis o jmenování profesora Vybelhalla do funkce odborného poradce s platem ve slíbené výši a navíc s jazykovými příplatky.

„Děkujeme,“ řekl zdvořilý Edik. „To je velmi cenná informace. Že bychom šli?“

„Běžte, běžte, mládenci,“ pronesl tklivě Fjodor Simeonovič. Pohlédl do magického krystalu. „Ano, už je čas. Kamenojedov se b-blíží ke k-konci. A hlavně o-opatrně... Je to š-šeredné místo...“

„A prosil bych bez zbytečných emocí!“ připomněl důrazně Cristóbal Josévič. „Když vám ty vaše štěnice a skříňky nebudou chtít vydat, tak ať si je sežerou. Vy jste naši zvědové. Bude s vámi navázáno jednostranné telepatické spojení. Hodláme sledovat každý váš krok. Shromažďujte informace – to je váš hlavní úkol.“

„Rozumíme,“ přikývl Edik.

Cristóbal Josévič nás ještě jednou oblažil dlouhým zpytavým pohledem.